

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

**“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН РЕГІОНУ
(КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)”**

(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено професором кафедри міжнародних відносин та міжнародної інформації професором МКА І. С. Піляєвим

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародної інформації (протокол № 6 від 14.03.12)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Піляєв І. С. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)”, тестові завдання до кожної теми, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2012

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)”	4
Зміст дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країн Європейського Союзу)”	6
Теми контрольних робіт	38
Питання для самоконтролю	40
Список літератури	44

Відповідальний за випуск   *А. Д. Вегеренко*
Редактор   *А. А. Тютюнич*
Комп'ютерне верстання   *О. Л. Тищенко*

Зам. № ВКЦ-5368

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 2,9. Обл.-вид. арк. 2,16. Тираж 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП “Видавничий дім “Персонал”
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідчення про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Європейський Союз є не лише унікальним для новітньої історії за масштабом та успіхом інтеграційним проектом, інституцією, що поєднує риси міждержавного об'єднання, конфедерації та світової наддержави, високорозвиненим в індустріальному, технологічному й науково-технічному плані регіоном світу, а й провідним суб'єктом сучасних міжнародних відносин та міжнародного права.

Саме Європейський Союз, через формування Спільної зовнішньої політики та політики безпеки, виступає нині потужним провідником спільних інтересів, цінностей та традицій європейської цивілізації.

Членство в Європейському Союзі законодавчо визначено основним стратегічним пріоритетом зовнішньої політики незалежної України.

Метою методичних рекомендацій з дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” є формування у студентів знань про систему регіональних міжнародних відносин та особливості політичного та зовнішньополітичного розвитку країн зазначеного регіону; закономірності і особливості утворення сучасної політичної карти.

Завданнями методичних рекомендацій є:

- оцінка історичних, політико-правових, геополітичних та суспільно-політичних передумов розвитку країн;
- вивчення структури, рівня політичного розвитку держав регіону;
- використання дисциплінарних знань для формування сучасного “образу” майбутньої професії.

Набуті під час вивчення курсу знання суттєво доповнять теоретичну базу політичних знань студентів як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів з міжнародних відносин.

Успішне опанування матеріалу курсу вимагає від студентів самостійного вивчення основної та додаткової літератури, всебічної і систематичної підготовки питань, винесених на семінарські заняття.

У процесі семінарських занять передбачається практичне закріплення студентами, слухачами теоретичних знань, одержаних під час лекцій. Семінарські заняття мають проходити у вигляді коротких доповідей і повідомлень з подальшою предметною дискусією щодо загальних тенденцій розвитку, принципів та особливих рис зовнішньої політики країн Європейського Союзу, а також конкретних явищ, подій і фактів, що всебічно характеризують спрямованість і цілі зов-

нішньої політики. При цьому слухачі мають володіти порівняльним методом, уміти простежувати причинно-наслідковий зв'язок, проводити певні історичні паралелі, робити самостійні узагальнення, навчитися вести аргументовану полеміку, переконливо доводити правильність власної оцінки.

На основі вивчення національної зовнішньої політики держав-членів ЄС наприкінці курсу вводиться змістовий модуль, присвячений формуванню спільної зовнішньої політики і політики безпеки Європейського Союзу.

Опанувавши дисципліну, студенти мають знати:

- особливості регіону Європейського Союзу як історико-політичного регіону світу;
- місце і роль держав-членів Європейського Союзу у зовнішній політиці;
- закономірності і тенденції політичного розвитку, проблеми соціально-політичного розвитку;

вміти:

- самостійно добирати та аналізувати інформацію з літературних джерел, робити певні узагальнення та доказово обґрунтовувати власні висновки.

Курс “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” органічно поєднаний з такими курсами бакалаврського рівня як “Історія політичних вчень”, “Зовнішня політика”, “Міжнародні відносини” та ін.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН РЕГІОНУ
(КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль І. Концепт дисципліни. Європейський Союз як цивілізаційний, історико-політичний та інституційний феномен Вступ до дисципліни

72. Червяков А. Военно-политический курс Франции в 1995–2010 гг. // Мировая экономика и международные отношения. — 1997. — № 9. — С. 14–25.
73. Черкасов П. П. Распад колониальной империи Франции: Кризис французской колониальной политики. 1939–1985. — М.: Междунар. отношения, 1985.
74. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций // Полис. — 1994. — № 1. — С. 33–48.
75. Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство. — К.: Наук. світ, 2003. — 227 с.
76. Duhamal E. Francois Mitterrand. L'Unite d'un Homme. — Paris: Flammarion, 1998. — 240 p.
77. Hilson V. The Nordic Mode. Scandinavia since 1945. — London: Reaktion Books Ltd., 2008. — 234 p.
78. Roberts J. M. History of Europe. — London: Penguin Books, 1997.
79. Stokes, Gale. Three Eras of Political Change in Eastern Europe. — New York: Oxford University Press, 1997. — 240 p.

56. *Поплавський А.* Формирование политики безопасности Швеции и Норвегии в 1990-е гг. // Бел. журн. междунар. права и междунар. отношений. — 2003. — № 4. — С. 51–56.
57. *Потапов А. В.* Кризис ГДР в 80-х гг. и объединение Германии // Новая и новейшая история. — 1991. — № 5. — С. 134–158.
58. *Протопопов А. С.* Внешняя политика Италии после второй мировой войны. — М.: Соцэкгиз, 1963. — 318 с.
59. *Прохоренко И. Л.* Национальный интерес во внешней политике государства: Опыт современной Испании. — М.: ПаспортГрафика, 1995. — 128 с.
60. *Про взаємодійносини та співробітництво України з Європейським Союзом.* Парламентські слухання / Верховна Рада України. Комітет з питань Європейської інтеграції. — К., 2003. — 254 с.
61. *Сиджански Д.* Федералистское будущее Европы: от Европейского сообщества до Европейского Союза. — Москва: Изд-во РГГУ, 1998. — 420 с.
62. *Славенов В. П.* Внешняя политика Франции, 1974–1981 гг. — М.: Междунар. отношения. 1981. — 240 с.
63. *Славенов В. П.* Очерки внешней политики Франции (1981–1986 гг.). — М.: Междунар. отношения, 1986. — 301 с.
64. *Стрежнева М. В.* Великобритания и Западная Европа: политические аспекты. — М.: Наука, 1988. — 188 с.
65. *Тарань А. В.* Трансатлантические дебаты: поворот Западной Европы к разрядке и позиция США. — К.: Наук. думка, 1990. — 179 с.
66. *Терехов В.* Германия при социал-демократах // Междунар. жизнь. — 1998. — № 11–12. — С. 24–32.
67. *Ткаченко Ю. С.* Теоретичні основи формування зовнішньої політики Заходу щодо нових незалежних держав // Наук. вісн. дипломат. акад. України. — 2001. — Вип. 5. — С. 118–125.
68. *Трухановский В. Г.* Британская политика в области ядерных вооружений. — М.: Наука, 1987. — 150 с.
69. *Филитов А. М.* Германский вопрос: от раскола к объединению. — Москва: Междунар. отношения. — 1993. — 240 с.
70. *Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века:* В 3 т. — Т. 1: Становление "реального социализма" (1945–1965). — М.: Наука, 2000. — 488 с.
71. *Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века:* В 3 т. — Т. 2: От стабилизации к кризису. 1966–1989. — М.: Наука, 2002. — 515 с.

1	2
2	Європейський Союз як цивілізаційний, історико-політичний та інституційний феномен
	Змістовий модуль II. Зовнішня політика великих європейських держав
3	Зовнішня політика Великої Британії
4	Зовнішня політика Франції
5	Зовнішня політика Німеччини
6	Зовнішня політика Італії
	Змістовий модуль III. Зовнішня політика іберійських країн і Греції
7	Зовнішня політика Іспанії
8	Зовнішня політика Португалії
9	Зовнішня політика Греції
	Змістовий модуль IV. Зовнішня політика скандинавських країн-членів Європейського Союзу, країн Бенілюксу, Австрії та Ірландії
10	Зовнішня політика скандинавських країн-членів Європейського Союзу (Данія, Швеція, Фінляндія)
11	Зовнішня політика країн Бенілюксу
12	Зовнішня політика Австрії
13	Зовнішня політика Ірландії
	Змістовий модуль V. Зовнішня політика посткомуністичних країн-членів Європейського Союзу
14	Зовнішня політика країн Вишеградської групи і Словенії
15	Зовнішня політика країн Балтії
16	Зовнішня політика Болгарії і Румунії

1	2
17	Змістовий модуль VI. Спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу: поєднання національного і наднаціонального
Спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу: поєднання національного і наднаціонального	
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН РЕГІОНУ
(КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)”

Змістовий модуль I. Концепт дисципліни. Європейський Союз як цивілізаційний, історико-політичний та інституційний феномен

Тема 1. Вступ до дисципліни

Об'єкт і предмет вивчення дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)”. Мета, завдання, зв'язки з іншими науками та місце дисципліни у навчальному процесі. Структура курсу. Методологічні засади вивчення дисципліни. Характеристика навчальної, допоміжної і популярної (вітчизняної та зарубіжної) літератури, статистичних джерел та картографічних матеріалів. Вимоги та система оцінювання знань студентів.

Тестові завдання

1. Об'єктом вивчення дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” є:

- а) міжнародні відносини країн-членів Європейського Союзу;
- б) національна зовнішня політика в регіональному вимірі;
- в) зовнішня політика Великої Європи;
- г) світова політика та міжнародні відносини.

2. Предметом вивчення дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” є:

- а) зовнішня політика демократичних країн Європи на сучасному етапі;

39. Манжоло В. А. Ядерное оружие Франции и вопросы европейской безопасности. — К.: Выща шк., 1989. — 165 с.
40. Мармазов В. С., Пільев І. С. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції. — К.: Вид. дім “Юрид. кн.”, 2000. — 472 с.
41. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; За ред. В. А. Манжолої. — К.: Видав.-поліграф. центр “Київський ун-т”, 2010. — 863 с.
42. Наринский М. М. Берлинский кризис 1948–1949 гг. Новые документы из российских архивов // Новая и новейшая история. — 1995. — № 3. — С. 16–29.
43. Наринский М. М. История международных отношений. 1945–1975. Учеб. пособие. — М.: РОССПЭН, 2004. — 264 с.
44. Нарочницкая Е. А. Франция в блоковой системе Европы. 1960–1980-е гг. — М.: Наука, 1993. — 236 с.
45. НАТО: Довідник. — К.: Основи, 1997. — 430 с.
46. Новейшая история стран Европы и Америки: XX век: В 3 ч. — Ч. 3: 1945–2000. — М.: Владос, 2001. — 256 с.
47. Ногорська І. Стратегічне партнерство США і Європи в контексті глобальних тенденцій світового розвитку // Дослідження світової політики (ІСЕМВ НАН України). — 2003. — Вип. 25. — С. 118–130.
48. Орлик И. И. Запад и Прага в 1968 г. (по документам архива МИД Чешской Республики) // Новая и новейшая история. — 1996. — № 3. — С. 3–20.
49. Орлов Б. С. Общественно-политические взгляды Гельмута Шмидта. — Москва: ИНИОН, 1974. — 61 с.
50. Орлов Б. С. Политический портрет Герхарда Шрёдера. — М.: ИНИОН РАН, 1999. — 52 с.
51. Павлов Н. В. Германия на пути в третье тысячелетие: Пособие по страноведению. — М.: Высшая шк., 2001. — 367 с.
52. Патрушев А. И. Германия в XX веке. — М.: Дрофа, 2004. — 432 с.
53. Пільев І. С. Рада Європи в сучасному євроінтеграційному процесі. — К.: Вид. дім “Юрид. кн.”, 2003. — 435 с.
54. Політичні процеси і конфлікти 50-60-х років в Східній Європі / Под ред. Ю. Новопашина. — М., 1993. — 227 с.
55. Попов В. И. Меняется страна традиций. Заметки посла и ученого о Британии 80-х. — М.: Междунар. отношения, 1997. — 336 с.

23. *Зиборова М. С.* Бонн-Вашингтон: 70-80-е годы. — М.: Наука, 1988. — 240 с.
24. *Європейський союз: консолідовані договори.* — К.: Post-Royal, 1999. — 206 с.
25. *Іваницька О. П.* Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 рр.). — Вінниця: Фоліант, 2003. — 560 с.
26. *Кальвокерреси П.* Мировая политика 1945-2000: В 2 кн.: Пер. с англ. — М.: Междунар. отношения, 2003. — Кн. 1. — 624 с.
27. *Канцелярук Б. І.* Східноєвропейська дилема Америки. — К.: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 1995. — 200 с.
28. *Ковалев А. А.* Франция на перепутьях мировой политики. — М.: Междунар. отношения, 1983. — 182 с.
29. *Колосков И. А.* Внешняя политика Пятой Республики: эволюция основных направлений и тенденций. 1958–1972. — М.: Наука, 1976. — 303 с.
30. *Кондратюк С. В.* Європейська політика об'єднаної Німеччини. — К.: Ін-т світової економіки і міжнар. відносин НАН України, 2008. — 264 с.
31. *Копійка В. В.* Великобританія у Європейському Союзі: очікування та наслідки // Наук. вісн. Дипломат. акад. — 2001. — Вип. 5. — С. 169–176.
32. *Копійка В. В., Шинкаренко Т. І.* Європейський Союз: заснування і етапи формування. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2001. — 448 с.
33. *Красиков А. А.* Испания и мировая политика. — М.: Междунар. отношения, 1989. — 349 с.
34. *Кремер И. С.* ФРГ: Этапы “восточной политики”. — М.: Междунар. отношения, 1986. — 220 с.
35. *Кривонос Р. А.* Німеччина у структурі європейської інтеграції. — К.: ВПЦ “Київський ун-т”. — 2004. — 166 с.
36. *Крушинський В. Ю.* Британська Європа чи Європейська Британія. Великобританія в європейських інтеграційних процесах. — К.: ВПЦ “Київський ун-т”, 2003. — 214 с.
37. *Кудряченко А. І.* Європейська політика ФРН. — К.: Наук. думка, 1996. — 240 с.
38. *Майборода О. М.* Конрад Аденауер — ініціатор європейської інтеграції // Наук. вісн. Дипломат. акад. України. — Вип. 4. — С. 306–317.
- б) внутрішня та зовнішня політика окремих країн Європейського Союзу;
- в) зовнішня політика країн Європейського Союзу в геополітичних реаліях біполярного та постбіполярного світу;
- г) зовнішня політика Європейського Союзу.
- 3. Метою дисципліни “Зовнішня політика країн регіону (країни Європейського Союзу)” є:**
- а) формування знань про систему міжнародних відносин, особливості політичного та зовнішньополітичного розвитку країн Європейського Союзу;
- б) засвоєння термінології зі сфери зовнішньої політики країн Європи;
- в) вивчення історії та політики країн Європейського Союзу;
- г) дослідження демократизаційного виміру зовнішньої політики країн Європейського Союзу.
- 4. Ключовим завданням навчального курсу є:**
- а) вивчення сучасного геополітичного становища країн Європейського Союзу;
- б) визначення політичних кордонів Європи;
- в) вивчення головних інститутів європейської інтеграції;
- г) визначення спільних рис та відмінностей зовнішньополітичного курсу окремих країн Європейського Союзу залежно від їх географічного становища, цивілізаційно-культурних особливостей та рівня соціально-економічного розвитку.
- 5. Структура навчального курсу виходить:**
- а) із ранжування держав-членів Європейського Союзу залежно від розмірів їх території та населення;
- б) із субрегіонального групування країн Європейського Союзу з урахуванням особливостей їх історичного розвитку;
- в) з місця й ролі окремих країн Європейського Союзу в регіональній і світовій політиці;
- г) з місця Європейського Союзу на політичній мапі Європи.
- 6. Однією з методологічних засад навчального курсу виступає:**
- а) спектральний аналіз;
- б) економіко-статистичний аналіз;

- в) експериментальний аналіз;
г) порівняльний аналіз.

Література [9; 14; 26; 41; 43]

Тема 2. Європейський Союз як цивілізаційний, історико-політичний та інституційний феномен

Витоки та основи європейської цивілізації. Греко-романський та християнський світ. Формування європейської ідентичності. Поняття європейських цінностей.

Ідея Об'єднаної Європи в контексті процесу інтернаціоналізації у XIX — на початку XX ст. Ідейна спадщина та політичні здобутки панєвропейського руху. Євроінтеграційний процес у світлі теорії цивілізацій: від Данилевського до Хантінгтона.

Трансформація політичної архітектури Європи після Другої світової війни та завершення "Холодної війни".

Зародження, еволюція, етапи європейської інтеграції: від "Спільного ринку" до Європейського Союзу. Європейський Союз на сучасному етапі розвитку.

Європейська інтеграція в глобалізаційному контексті.

Цивілізаційні проблеми європейської інтеграції та питання національно-державної ідентичності. Європейська ідентичність, західноєвропейські та європейські цінності в політико-правовому полі та зовнішньополітичній діяльності Європейського Союзу.

Цивілізаційно-культурні особливості Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

Тестові завдання

1. Європейська цивілізація базується:

- а) на греко-римській спадщині;
б) ісламі;
в) середземноморській культурі;
г) протестантизмі.

2. Уперше ідею Сполучених Штатів Європи висунув:

- а) Альгері Спінееллі;
б) Володимир Ульянов (Ленін);
в) Жан Монне;
г) Віктор Гюго.

5. *Брандт В.* Воспоминания. — М.: Новости, 1991. — 528 с.
6. *Вальдхайм К.* Австрийский путь. — М.: Прогресс, 1976. — 232 с.
7. *Ватлин А. Ю.* Германия в XX веке. — М.: РОССПЭН, 2005. — 336 с.
8. *Вахрушева К. В.* Политика нейтралитета и членство Швеции в Европейском союзе // Северная Европа. Проблемы истории. — 2003. — Вып. 4. — С. 141–150.
9. *Віднянський С. В., Мартинов А. Ю.* Україна в постмодерній системі міжнародних відносин // Наук. вісн. дипломат. акад. України. — 2001. — Вип. 5. — С. 140–148.
10. *Володькин А.* "Северное измерение" Европейского союза и региональное сотрудничество на Балтике // Журн. междунар. права и междунар. отношений. — 2006. — № 4. — С. 63–68.
11. *Володькин А.* Становление балтийского регионализма // Журн. междунар. права и междунар. отношений. — 2006. — № 2. — С. 46–51.
12. *Вуколов Н.* Приоритеты Швеции в ЕС // Компас. — 2000. — № 49. — С. 49–63.
13. *Вяткин К. Тельмут Коль* // Вопросы истории. — № 3 — 1995. — С. 46–66.
14. *Гайдуків Л. Ф., Кремень В. Г. та ін.* Міжнародні відносини і зовнішня політика, 1980–2000. — К., 2001. — 373 с.
15. *Галака С. П.* Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах. — К.: Київ. нац. ун-т, 2002. — 278 с.
16. *Дайнен Д.* Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Пер. з англ. М. Марченко. — К.: "К.І.С.", 2006. — 692 с.
17. *Дамс Х. Г., Франсиско Франко.* Солдат и глава государства. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 352 с.
18. *Дейвіс Н.* Европа. История: Пер. з англ. — К.: Основи, 2000. — 1464 с.
19. *Долло Л.* Франция в современном мире. — М.: Интрагэк-Р, 1996. — 130 с.
20. *Жискар д'Эстен В.* Власть и жизнь. — М.: Междунар. отношения, 1990. — 319 с.
21. *Журков А. А., Фаминский И. П.* Великобритания и проблемы западноевропейской интеграции. — М.: Изд-во МГУ, 1970. — 107 с.
22. *Зашильняк Л. О., Крижун М. Г.* История Польши: від найдавніших часів до наших днів. — Л.: Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2002. — 752 с.

87. Зовнішня політика країн Балтії: основні етапи, характеристики та тенденції розвитку.
88. Рада Європи та перспективи інтеграції західної та східної частин континенту.
89. Основні етапи європейської інтеграції у 50–80-ті роки XX ст. (Європейське співтовариство вугілля та сталі, Євроагом, Європейське Економічне Співтовариство).
90. Європейський Союз — якісно новий етап європейської інтеграції.
91. Географія енергопостачання країн Європейського Союзу. Енергетична проблема і її стратегічне значення.
92. Європейський Союз: склад, структура, основні напрями діяльності.
93. Характеристика сучасної зовнішньої політики ЄС.
94. Проблема розширення ЄС.
95. Відносини ЄС — Україна: етапи та сучасний стан розвитку.
96. Європейська політика сусідства та її роль для інтеграції України до ЄС.
97. Європейська Рада та її вплив на зовнішню політику країн ЄС.
98. Європейська комісія та її вплив на зовнішню політику країн ЄС.
99. Єдність і суперечності у відносинах ЄС — США.
100. Еволюція відносин країн Європи з країнами, що розвиваються: перша половина XX — початок XXI ст.
101. Релігійний фактор у міжнародних відносинах країн ЄС наприкінці XX — на початку XXI ст.
102. Європа та ісламський світ: особливості та тенденції розвитку дипломатичних відносин.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Арбатова Н. К.* Внешняя политика Италии. Процесс формирования и осуществления. — М.: Наука, 1984. — 223 с.
2. *Барабанов О. Н.* Италия после холодной войны: от “средней державы” к “миру протагонистов”. — М.: РОССПЭН, 2002. — 160 с.
3. *Бажезинский З.* Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. — Львів — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. — 223 с.
4. *Блоч Д., Фитиджеральд П.* Тайные операции английской разведки: Ближний и Средний Восток, Африка и Европа после 1945 г. — М.: Политиздат, 1987. — 235 с.

3. Засновником Паневропейського руху був:

- а) Уінстон Черчілль;
- б) Ріхард Куденхове-Калергі;
- в) Арістид Бріан;
- г) Робер Шуман.

4. Берлінська стіна ізолювала Східний Берлін від Західного:

- а) до липня 1990 р.;
- б) червня 1987 р.;
- в) листопаду 1989 р.;
- г) березня 1985 р.

5. Маастрихтський договір про утворення Європейського Союзу набрав чинності:

- а) 1993 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1957 р.;
- г) 1999 р.

6. Сучасні європейські цінності включають:

- а) керовану демократію;
- б) плюралістичну демократію;
- в) імітаційну демократію;
- г) полісну демократію.

Література [16; 18; 24; 32; 38; 40; 53; 61; 74; 78]

Змістовий модуль II. Зовнішня політика великих європейських держав

Тема 3. Зовнішня політика Великої Британії

Зовнішня стратегія Великої Британії після Другої світової війни (залежність від США, розпад Британської імперії, обмеженість військового потенціалу). Еволюція зовнішньополітичних і оборонних доктрин Лондона доби “холодної війни”.

Концептуальні засади європейської політики Великої Британії.

Політика Лондона щодо домініонів та інших крайн-учасниць Британської Співдружності. Лондонська декларація щодо статусу Індії у Співдружності та Акт щодо Ірландії 1949 р. Особливості відносин Великої Британії з країнами “Старої Співдружності”. Прецеденти

прийому Мозамбіку (1995 р.) та Руанди (2009 р.) до Співдружності: відсутність колоніальних або конституційних зв'язків з Великою Британією. Призупинення участі у справах Співдружності як інструмент зовнішньополітичного впливу.

Трансформація підходів Лондона до євроінтеграційних процесів. Перемищення "зони зосередження інтересів" до Західної Європи. Пошуки британського шляху до європейського лідерства.

Феномен, історичні витоки та сучасний розвиток "особливих відносин" Великої Британії з США. Ангітерористичні випробування атлантичного партнерства.

Принципи й особливості зовнішньої політики Великої Британії на сучасному етапі: реалізм, прагматизм, "економізація", "євроатлантизм". Процес європеїзації внутрішньополітичного життя.

Характерні особливості та відмінності в післявоєнній зовнішній політиці лейбористських (1945–1951, 1964–1970, 1974–1979, 1997–2010 рр.) та консервативних урядів (1951–1964, 1970–1974, 1979–1997, 2010 р.). Причини та зовнішньополітичні наслідки перемоги консерваторів на парламентських виборах у травні 2010 р.

Роль Великої Британії в НАТО, ОБСЄ, діяльність в ООН та інших міжнародних структурах. Партнерство й суперництво з Францією та Німеччиною. Позиція щодо подальшого розширення НАТО та ЄС. Фактор ядерної зброї в британській зовнішній політиці. Традиції й нові підходи Великої Британії у двосторонніх відносинах з Росією, пострадянськими державами, КНР, Японією, країнами Близького й Середнього Сходу. Стан і перспективи розвитку відносин Великої Британії з Україною.

Тестові завдання

1. Великобританія вступила до Європейських співтовариств:

- а) у 1957 р.;
- б) 1973 р.;
- в) 1992 р.;
- г) 1963 р.

2. Державою, що вийшла зі Співдружності націй, є:

- а) США;
- б) Гонконг;
- в) Індія;
- г) Ірландія.

- 65. Вплив європейських інституцій та цінностей на демократизацію країн Центральної та Східної Європи.
- 66. Місце України у зовнішній політиці великих європейських країн.
- 67. Місце України у зовнішній політиці країн Центральної та Східної Європи.
- 68. Проблеми формування спільної зовнішньої політики країн ЄС.
- 69. Участь країн ЄС в євроатлантичній системі безпеки та перспективи європейської безпекової політики.
- 70. Енергетична проблема та її вплив на зовнішню політику країн ЄС.
- 71. Вплив розбіжностей у зовнішній політиці країн ЄС на процес розширення Євросоюзу.
- 72. Балканська політика країн ЄС у другій половині XX – на початку XIX ст.
- 73. Війна в Югославії та Косовська криза в контексті еволюції зовнішньої політики країн ЄС.
- 74. Місце та роль Європи в сучасних міжнародних відносинах. Проблеми існування розподільчих ліній в сучасній Європі.
- 75. Європа і Туреччина: історичний аспект та сучасний стан відносин.
- 76. Основні проблеми європейської безпеки на рубежі XX–XXI ст.
- 77. Російський напрям зовнішньої політики країн ЄС в епоху постбіполярного світу.
- 78. Внесок європейської дипломатії у врегулювання конфліктів на Кавказі.
- 79. Сучасні глобальні виклики та загрози: їх вплив на зовнішню політику країн ЄС.
- 80. Середземноморська політика країн ЄС.
- 81. Близькосхідна політика країн ЄС.
- 82. Зовнішньополітичні наслідки краху континентальних імперій.
- 83. Роль країн ЄС у підтриманні міжнародної системи колективної безпеки: друга половина XX – початок XXI ст.
- 84. Політика великих європейських держав щодо ООН.
- 85. Вплив національної та європейської ідентичності на зовнішню політику країн ЄС.
- 86. Особливості зовнішньої політики нових членів ЄС на сучасному етапі.

43. Основні зміни у зовнішній політиці Франції на зламі XX–XXI ст. Президент Ж. Ширак.
44. Основні риси зовнішньої політики Франції на зламі XX–XXI ст.
45. Порівняльні характеристики європейської та євроатлантичної політики Франції при президентах Ш. де Голлі та Н. Саркозі.
46. Ядерна зброя й зовнішня політика Парижа.
47. Франція і НАТО.
48. Зміст суперечностей між Францією та США щодо військових операцій в Іраку.
49. Відносини Франція – ФРН: партнерство й суперництво.
50. Пріоритети в зовнішньополітичній стратегії Франції.
51. Принципи й основні риси зовнішньої політики Франції.
52. Українсько-французькі відносини.
53. Порівняльна характеристика європейської політики Великої Британії, Німеччини та Франції на сучасному етапі.
54. Принципи зовнішньої політики Італії.
55. Основні характеристики та пріоритети зовнішньої політики Італії у другій половині XX – на початку XXI ст.
56. Позиція Італії щодо збройних конфліктів на Балканах.
57. Зовнішня політика Іспанії в XX – на початку XXI ст.: від громадянської війни до європейської інтеграції.
58. Зовнішня політика Іспанії, Португалії і Греції у другій половині XX – на початку XXI ст. у контексті переходу від диктатури до демократії.
59. Основні напрями зовнішньої політики країн Північної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
60. Витоки та характеристики політики нейтралітету Австрії епохи “холодної війни” та постбіполярного світу.
61. Особливості зовнішньої політики країн Бенілюксу у XX – на початку XXI ст.
62. Народа з безпеки та співробітництва в Європі (Гельсінкі, 1975 р.): причини її складання та значення для політичних трансформацій на європейському континенті. Роль Організації з безпеки та співробітництва в Європі на сучасному етапі.
63. Порівняльні характеристики зовнішньої політики держав “Старої” та “Нової” Європи на сучасному етапі (на прикладі відносин із США та Росією).
64. Стан, проблеми та перспективи відносин між країнами ЄС і США у другій половині XX – на початку XXI ст.

3. Великобританія входить:

- а) до євროзони;
- б) НАФТА;
- в) G8;
- г) Шенгенської зони.

4. Кількість держав світу, котрі де-юре визнають монарха Великої Британії, своїм главою, сягає:

- а) 17;
- б) 12;
- в) 3;
- г) 54.

Література [4; 21; 26; 31; 36; 55; 64; 68; 75; 78]

Тема 4. Зовнішня політика Франції

Зовнішня політика Тимчасового режиму і IV Французької Республіки (1945–1958). Участь Франції у “плані Маршалла” (1948 р.). Роль Франції у підписанні Північно-Атлантичного договору (1949 р.). Створення ФРН і позиція Франції (1949 р.). Початок зближення Франції та Німеччини. План Р. Шумана (1950 р.). Європейське Об’єднання Вугілля і Сталі (1951 р.). План Р. Плевена і спроба створення Європейського Оборонного Співтовариства (ЕОС, 1952–1954 рр.); відмова Франції від ратифікації договору про ЄОС. Договір про Західно-Європейський Союз (ЗЄС) (1954 р.). Участь Франції у підготовці і підписанні Римських угод 1957 р. про створення Європейського Економічного Співтовариства і Євратому.

Колоніальна політика Франції. Придушення повстання на Мадагаскарі. Війна в Індокитаї (1945–1956 рр.). Женевська конференція та залишення Францією Індокитаю (1956 р.). Загострення становища у французьких колоніях в Північній Африці. Визнання незалежності Тунісу (1956 р.), Марокко (1956 р.). Війна в Алжирі (1954–1962 р.) та її вплив на зовнішню і внутрішню політику Франції.

Зовнішня політика V Республіки. Президент Шарль де Голль (1958–1969 рр.). Рішення колоніальної проблеми. Перетворення Французького Союзу колоній у Французьке Співтовариство. Надання незалежності більшості французьких колоній в Африці на південь від Сахари (1958–1960 рр.). Врегулювання в Алжирі. Євіанські угоди (1962 р.). Визнання незалежності Алжиру. Посилення контактів Франції з країнами Третього світу.

Проблема “відродження національної величі Франції” у зовнішній політиці де Голля. Активізація “європейського” напрямку політики на протилежну відносинам із США, програма ліквідації “атлантичної залежності”. Прогідія вступу в ЄС Великобританії. Поява розбіжностей в розумінні зовнішньополітичних завдань блоку НАТО з партнерами по блоку. Доктрина “оборони Франції за всіма азимутами”. Вихід Франції з військової організації НАТО (1966 р.) та його наслідки. Антиамериканська забарвленість зовнішньої політики де Голля.

Особливості французької зовнішньої політики 1969–1981 рр. Перегляд зовнішньополітичного курсу Франції за президентства Ж. Помпиду (1969–1974 рр.) при збереженні в основному наступності з політикою де Голля, відмова від політики “осі Бонн – Париж”. Програма розширення ЄС; підтримка вступу Великої Британії до Співтовариства. Вироблення “єдиної середземноморської політики ЄС” (з ініціативи Франції). М. Жобер та ідея протистояння “радянсько-американському блоку” (1973–1974 рр.). Завершення “голлістського” періоду зовнішньої політики Франції.

Зовнішньополітичний курс В. Жискар д’Естена. Ініціатива В. Жискар д’Естена щодо створення Європейської Ради (Рада глав держав та урядів ЄС, 1974 р.). Роль Європейської Ради у зовнішній політиці Франції. Гельсінська конференція НБСЄ (1975 р.). Ідея “взаємозалежного світу” як основа зовнішньополітичної концепції В. Жискар д’Естена. Відносини між Францією та СРСР; спроба Франції виступити посередником між СРСР і Заходом після початку Афганської війни (1979 р.).

Африканська політика як один з найважливіших напрямів зовнішньої політики Франції 1974–1981 рр. Втручання у внутрішні справи і міждержавні відносини між франкомовними африканськими країнами. Обмежений антиамериканізм зовнішньої політики В. Жискар д’Естена. Близькосхідна політика Франції, її особливості.

Зовнішня політика президента Ф. Міттерана (1981–1995 рр.). Нові зовнішньополітичні орієнтири Франції після зміни вищого керівництва країни. “Тьєрмондизм” як найважливіший напрям політики Ф. Міттерана. Відмова від “потурання” стосовно СРСР. Відмова від концепції “розрядки напруженості” у відносинах між Сходом і Заходом. “Велика Сімка” як неформальне керівництво Західного блоку, її місце у зовнішній політиці Франції.

ка зовнішньополітичних пріоритетів канцлерів Г. Шредера та А. Меркель.

20. Роль Німеччини в політиці сучасної Європи.
21. Позиція ФРН у НАТО, ОБСЄ.
22. Розбіжності між ФРН і США щодо військових операцій в Іраку.
23. Ставлення ФРН до ідеї створення європейських збройних сил.
24. Форми участі ФРН в антитерористичних операціях.
25. Стан і перспективи відносин України й ФРН.
26. Зовнішня політика Великої Британії з кінця 40-х по 60-ті роки ХХ ст.
27. Велика Британія в 70-ті роки ХХ ст.: економічна криза та основні напрями зовнішньої політики.
28. Зовнішня політика британських консервативних урядів М. Тетчер і Дж. Мейджора.
29. Основні риси та тенденції британської зовнішньої політики на зламі ХХ–ХХІ ст. (лейбористські уряди Т. Блера і Г. Брауна).
30. Зовнішня політика Великої Британії при консервативно-ліберальному уряді Д. Камерона.
31. Ядерний компонент в оборонній і зовнішній політиці Великої Британії.
32. Позиція Лондона щодо європейських збройних сил.
33. Велика Британія – союзник США в антитерористичній коаліції.
34. Еволюція європейської політики Великої Британії у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
35. Позиція Лондона щодо розширення ЄС та НАТО.
36. Політика Великої Британії щодо країн пострадянського простору.
37. Відносини Великої Британії та України.
38. Основні риси зовнішньої політики Великої Британії на зламі ХХ–ХХІ ст.
39. Франція в роки ІV Республіки, основні напрями зовнішньої політики.
40. Встановлення V Республіки. Зовнішня політика президента де Голля.
41. Франція в 70-ті роки. Президенти Ж. Помпиду та В. Жискар д’Естен, їх зовнішня політика.
42. Франція у 80-ті – першій половині 90-х років ХХ ст. Президент Ф. Міттеран і його політика.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Причини та наслідки створення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин: європейський аспект.
2. Порівняльна характеристика Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської систем міжнародних відносин у контексті підтримання миру в Європі.
3. Вплив плану Маршалла на післявоєнну реконструкцію Західної Європи та європейсько-американські відносини.
4. Міжнародно-політичний аспект Гаазького конгресу та створення Ради Європи. Їх значення для європейської інтеграції.
5. Розпад європейських колоніальних імперій та його вплив на зовнішню політику колишніх метрополій (на прикладах Великої Британії, Франції, Португалії).
6. Позиції великих європейських держав щодо європейського об'єднання: 40–90-ті роки ХХ ст.
7. Зміст і значення Римського договору (1957 р.) — створення Спільного ринку.
8. Відносини країн ЄС із Радянським Союзом: від “холодної війни” до перебудови.
9. Принципи та основні риси зовнішньої політики ФРН.
10. Принципи і наслідки об'єднання Німеччини.
11. Німеччина у другій половині 40-х років ХХ ст. Розкол країни й утворення двох німецьких держав.
12. Зовнішня політика ФРН у 1949–1969 р. Канцлер К. Аденауер і його наступники.
13. Берлінські кризи часів “холодної війни” в інтерпретації основних шкіл теорії міжнародних відносин.
14. Нова східна політика ФРН при коаліційних урядах СДПН-ВДПН (канцлери В. Брандт і Г. Шмідт): основні характеристики та результати.
15. ФРН у 80-ті роки ХХ ст. Канцлер Г. Коль і його зовнішня політика.
16. Зовнішня політика ФРН при канцлері Г. Колі: 1982–1998 рр.
17. Зовнішня політика Німецької Демократичної Республіки.
18. Об'єднання Німеччини, основні тенденції її розвитку в 90-ті роки ХХ ст. Специфіка зовнішньої політики канцлера Г. Шредера.
19. Зовнішня політика ФРН: основні тенденції розвитку наприкінці 1990-х та у 2000-х роках: порівняльна характеристика

Франко-американське зближення 80-х років ХХ ст. Проблема економічних розбіжностей при координації загального зовнішньополітичного курсу. Конфлікт навколо постачань радянського газу до Франції (1982 р.). Вільямсберзька зустріч Міттерана і президента США Р. Рейгана; зближення Франції і НАТО (1983 р.).

Європейська політика Міттерана; активізація інтеграційних процесів в Європі. Франко-німецький союз у рамках ЄС. Охолодження відносин із Великою Британією, курс на “переурівноваження” ЄС на південь. Міттеран як ініціатор вступу до ЄС Греції, Іспанії, Португалії.

Активізація африканської політики Франції. Конвенція Ломе III (1984 р.) про співпрацю ЄС з 66-ма країнами Третього світу. Втручання в громадянську війну в Чаді (1983–1994 рр.).

Зміна зовнішньополітичного курсу Ф. Міттерана після 1985 р. Політика “подолання Ялти”: часткове повернення до голлістських принципів зовнішньої політики. Вплив перебудови в СРСР на розвиток французької зовнішньої політики. Поступове ослаблення аме-риканського напрямку зовнішньої політики Ф. Міттерана на користь розвитку європейської інтеграції як основи зовнішньополітичного курсу Франції. Нова концепція безпеки: заміна підтримки НАТО на ідею зняття протистояння наддержав. “Оксамитові революції” 1989 р., об'єднання Німеччини і роль цих факторів у формуванні французької зовнішньої політики. СРСР як стратегічний партнер Франції наприкінці 80-х років. Нова Росія як противага єдиній Німеччині в Європі. Ідея Пакту стабільності і безпеки в Європі (1992 р.). Боротьба за посилення ролі ЗЄС як альтернативи НАТО. Маастрихтський договір 1992 р. і його значення для Франції.

Прихід до влади у Франції голлістів Міттерана і голлістів. Зовнішня політика Франції на зламі ХХ і ХХІ ст. Формування зовнішньополітичного курсу президента Ж. Ширака. Ідея повернення Франції до військової організації НАТО (1995 р.). Програма вдосконалення сил ядерного стримування. Зміни в африканській політиці Франції: відмова від патерналізму стосовно колишніх французьких колоній. Послаблення впливу Франції в Африці.

Політика європейської інтеграції як провідний напрям зовнішньої політики Франції. Франція як ініціатор програми розширення ЄС на Схід.

Югославська криза та її роль у зовнішній політиці Франції.
Позиція Франції з проблеми зміцнення ЄС. Охолодження відносин між Францією і Росією.

Французька зовнішня політика на сучасному етапі.

Курс Ніколя Саркозі: правий консерватизм чи ультралібералізм?
Повернення Франції до військових структур НАТО. Активізація Європейської політики. Поглиблення відносин із США. Зміна акцентів міграційної політики Франції в контексті виклику традиційним французьким цінностям з боку масової імміграції з неевропейських країн.

Відносини Франції з Україною, іншими країнами пострадянсько-го простору: геополітичний контекст, проблеми та перспективи.

Тестові завдання

1. Франція не бере участі:

- а) у військовій організації НАТО;
- б) валютному союзу ЄС;
- в) ОБСЄ;
- г) Центральноєвропейській ініціативі.

2. Ев'янські угоди щодо статусу Алжиру були укладені:

- а) у 1962 р.;
- б) 1945 р.;
- в) 1969 р.;
- г) 1958 р.

3. Президент Франції у 1974–1981 рр. Валері Жискар д'Естен ніколи не був:

- а) князем Андорри;
- б) прихильником прийняття Туреччини до ЄС;
- в) членом Більдерберзького клубу;
- г) головою Конвенту з розробки європейської конституції.

4. П'ять французька республіка порівняно з Четвертою характеризується значним посиленням повноважень:

- а) Сенату;
- б) національних збройних сил;
- в) президента республіки;
- г) Національної гвардії.

- 3. Етапи форми європейської інтеграції.
- 4. Зовнішньополітичний курс Європейського Союзу (з 1993 р.).
- 5. Проблема розширення ЄС: підходи, принципи, перспективи.
- 6. ЄС — США: спільність інтересів і суперечності.
- 7. Відносини ЄС — Україна.
- 8. Пріоритети в зовнішній політиці Великої Британії.
- 9. Особливості позиції Великої Британії щодо європейської інтеграції.
- 10. Мотиви й масштаби участі Лондона в антитерористичній коаліції.
- 11. Відносини Велика Британія — ФРН.
- 12. Британо-російські відносини.
- 13. Відносини Україна — Велика Британія.
- 14. Особливості зовнішньополітичної стратегії Франції.
- 15. Ядерний фактор у зовнішній політиці Парижа.
- 16. Франція та проблеми європейської безпеки.
- 17. Відмінності підходів Великої Британії і Франції до проблеми надання незалежності колоніальним володінням після 1945 року.
- 18. Позиції західноєвропейських держав під час Берлінської кризи 1958–1961 рр.
- 19. Етапи формування зовнішньої політики ФРН.
- 20. Роль об'єднаної Німеччини в новій Європі та світі.
- 21. Позиція ФРН щодо розширення НАТО та ЄС.
- 22. Українсько-німецькі відносини: здобутки, проблеми, перспективи.
- 23. Косовська криза в інтерпретації основних шкіл теорії міжнародних відносин.
- 24. Роль Європейського парламенту та Європейської комісії у формуванні та реалізації Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС.
- 25. Вплив Маастрихтського договору на процес європейської інтеграції.
- 26. Особливості політики країн Європейського Союзу щодо Туреччини.
- 27. Спільне та особливе в політиці країн Європейського Союзу щодо України.

1. Спільну зовнішню та безпекову політику ЄС започаткував:

- а) Маастрихтський договір;
- б) Амстердамський договір;
- в) Ніщський договір;
- г) Лісабонський договір.

2. Західноєвропейський союз офіційно припинив існування:

- а) у 2000 р.;
- б) 2002 р.;
- в) 2005 р.;
- г) 2011 р.

3. Вперше концепція Європейської політики сусідства була викладена:

- а) у 2009 р.;
- б) 2003 р.;
- в) 1999 р.;
- г) 1992 р.

4. Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною набрала чинності:

- а) у 1998 р.;
- б) 1996 р.;
- в) 1993 р.;
- г) 1994 р.

5. Лісабонський договір набрав чинності:

- а) у 2007 р.;
- б) 2009 р.;
- в) 2008 р.;
- г) 2010 р.

Література [3; 16; 24; 26; 32; 41; 45; 53; 60; 61; 65; 78]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

- 1. Особливості інтеграційного об'єднання Європейського Союзу як регіональної підсистеми міжнародних відносин.
- 2. Сучасний стан і перспективи регіональної системи міжнародних відносин країн Європейського Союзу.

5. Зазначте, яка із французьких партій не є голлістською:

- а) “Союз за народний рух”;
- б) “Об'єднання на підтримку республіки”;
- в) Соціалістична партія;
- г) “Союз за президентську більшість”.

Література [19; 20; 28; 29; 39; 44; 63; 72; 73; 76]

Тема 5. Зовнішня політика Німеччини

Потсдамські рішення щодо Німеччини. Поділ країни на чотири зони окупації. Конфронтація з німецького питання в 1946–1948 рр. Створення Бізонії і Тризонії.

Зовнішня політика канцлерів К. Аденауера (1949–1963 рр.), Л. Ерхарда (1963–1966 рр.) і Г. Кізнгера (1966–1969 рр.) в контексті посилення економічних позицій ФРН в Європі та світі. Орієнтація на США. Вступ ФРН до НАТО (1955 р.). Участь в європейському інтеграційному процесі. Встановлення дипломатичних відносин з СРСР. Відносини з Німецькою Демократичною Республікою. Доктрина Халльштейна (1955–1970 рр.), спрямована на ізоляцію НДР на міжнародній арені. Боротьба у правлячих колах з питань зовнішньополітичних альтернатив.

“Нова східна політика” кабінету В. Брандта (1969–1974 рр.). Причини та наслідки скасування дії доктрини Халльштейна (лютий 1970 р.). Московський договір 1970 р. Підписання угоди щодо Західного Берліна. Договори з Польщею і Чехословаччиною. Угода про врегулювання відносин між ФРН і НДР та їх прийняття до ООН (1973 рр.). Встановлення дипломатичних відносин між ФРН і НДР (листопад 1973 рр.). Зовнішньополітичний курс кабінету Г. Шмідта (1974–1982 рр.).

“Неоконсервативна програма” Г. Коля у 80-х роках: зовнішньополітичні аспекти. Взаємовідносини з НДР. Політика “Малих кроків”.

Зовнішня політика Німецької Демократичної Республіки (1949–1989 рр.). Події 1953 р. у Східному Берліні. Масова втеча на Захід. Зовнішньополітичний контекст спорудження “Берлінської стіни” (1961 р.).

Труднощі з експортом. Зростання зовнішньої заборгованості. Криза ідеології та політики режиму Е. Хонеккера. Перебудовні процеси в СРСР і зростання опозиційних настроїв в НДР. Масова втеча з НДР влітку — восени 1989 р. Падіння Берлінської стіни.

Об'єднання Німеччини: міжнародні аспекти. "Програма з 10 пунктів" щодо об'єднання Німеччини Г. Коля. Міжнародні переговори про об'єднання Німеччини за формулою 2 + 4.

Підписання договору про економічний, валютний і соціальний союз двох Німеччин у липні 1990 р. Юридичне оформлення об'єднання (серпень 1990 р.). Договір про добросусідство і співробітництво між СРСР і Німеччиною у вересні 1990 р. Ратифікація договору про об'єднання бундестагом.

Зовнішньополітичний курс Німеччини після об'єднання. Активізація європейської політики ФРН. Франко-німецькі відносини – зміцнення контактів. Зміцнення співробітництва Німеччини з Францією і Великою Британією в аерокосмічній промисловості, літакобудуванні, вирішенні екологічних проблем.

Роль Німеччини у подальшому розвитку НАТО і трансатлантичного співробітництва, зміцненні загальноєвропейського співробітництва в рамках ОБСЄ і Ради Європи, розширенні партнерських відносин з регіонами Середземномор'я, Близького Сходу і СНД, забезпеченні сталого розвитку, попередженні глобальних катастроф. Розширення економічної співпраці Німеччини з Китаєм, Індією та країнами Центральної Азії. Активізація діяльності Німеччини та німецького капіталу на Африканському континенті.

Роль Німеччини у вирішенні завдань розброєння, контролю за озброєннями і нерозповсюдженні зброї масового знищення. Відміна в 1994 р. конституційної заборони на використання збройних сил країни в міжнародних конфліктах. Участь бундесверу в миротворчих акціях ООН. Німеччина – претендент на постійне членство в Раді Безпеки ООН. Участь Німеччини в миротворчій операції НАТО і ЄС в Боснії і Герцеговині та операції НАТО в Косові. Глобалізація зовнішньої політики Німеччини після подій 11 вересня 2001 р. Німецька допомога Африці як складова глобалізації зовнішньої політики Німеччини. Участь Німеччини в антитерористичній коаліції в Афганістані.

Зовнішня політика "червоно-зеленої" коаліції соціал-демократів та зелених на чолі зі Г. Шредером (1998–2005 рр.). Жорстка опозиція американсько-британському вторгненню в Ірак.

Особливості зовнішньополітичного курсу "широкої" коаліції ХДС/ХСС і СДПН (2005–2009 рр.) та консервативно-ліберальної коаліції з блоку ХДС/ХСС і СвДП (після перемоги на парламентських виборах у вересні 2009 р.) на чолі з А. Меркель.

Особливості міжнародно-правової правосуб'єктності Європейського Союзу. Зовнішньополітичні функції Європейської ради, Європейської комісії, Ради Європейського союзу, Європейського парламенту. Тенденція селективного делегування повноважень від національних держав (напряму або через Раду Міністрів) до Єврокомісії: зовнішньополітичний аспект.

Єдність і суперечності між ЄС і США. Вплив регіону ЄС на перебіг процесів у Європі та світі. Роль Європейського Союзу в забезпеченні та зміцненні демократичної безпеки в Європі та світі.

Відносини Європейського Союзу з ООН, спеціалізованими установами ООН, світовими фінансовими та економічними інституціями.

Відносини Європейського Союзу з НАТО та Західноєвропейським Союзом.

Відносини Європейського Союзу з Радою Європи та ОБСЄ в контексті загальноєвропейського інтеграційного процесу. Проблема біполярності політичного простору Великої Європи. Конфліктні точки та зони напруги в регіоні Європейського Союзу.

Передумови та значення розширення ЄС на Схід. Визначальні фактори розширення ЄС на Схід. Початок формування нових відносин. Європейські угоди. Підготовка нової стратегії відносин. Копенгагенські критерії. Формування та реалізація стратегії розширення ЄС. Еволюція політики ЄС щодо країн Центрально-Східної, Південно-Східної Європи та СНД. Виклики розширенню ЄС на Схід.

"Європейська політика сусідства". Історія розвитку, стан та перспективи відносин ЄС з Росією та Білоруссю. Балканська політика ЄС. Середземноморська політика ЄС. Особливості відносин ЄС з Туреччиною, Ізраїлем, країнами МАГРИБу.

Зовнішньополітичні аспекти відносин Україна – ЄС. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським Союзом та перспективи подальшого розвитку договірно-правової бази взаємодій. Специфіка "Європейської політики сусідства" щодо України. Проблеми та перспективи створення зони вільної торгівлі Україна – ЄС та скасування візового режиму для українських громадян. Механізми регулювання зовнішньої трудової міграції між Україною та ЄС.

- в) Європейського Союзу;
- г) ЄврАзЕС.

3. Партия ГЕРБ (Громадяни за Європейський розвиток Болгарії), що перемогла на парламентських виборах 2009 року, входить до складу:

- а) Європейських консерваторів і реформаторів;
- б) Альянсу лібералів і демократів за Європу;
- в) Європейської народної партії;
- г) Європейських об'єднаних лівих.

Література [18; 25; 41; 54; 70; 71; 79]

Змістовий модуль VI. Спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу: поєднання національного і наднаціонального

Тема 17. Спільна зовнішня політика і політика безпеки Європейського Союзу: поєднання національного і наднаціонального

Історія інтеграції у сфері Спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Проекти Європейського Оборонного співтовариства (1952 р.) та Політичного союзу (1974 р.). Петербурзька декларація (1992 р.) щодо відносин між ЗЕС, ЄС і НАТО.

Маастрихтський договір. СЗПБ як друга опора ЄС. Реформування СЗПБ Амстердамським договором (1997 р.). Зустріч Ж. Ширака і Т. Блера в Сан-Мало (грудень 1998 р.) та формування військово-політичних можливостей для реалізації “Петербурзьких місій”.

Кельнський самміт ЄС (1999 р.): поглиблення координації зовнішньої політики та запровадження поста високого представника ЄС з питань зовнішньої політики та безпеки. Ніццький договір (2001 р.) та його роль у розширенні ЄС на схід.

Особливості та механізми міжурядової координації зовнішньої політики ЄС. Комітет ЄС з питань політики та безпеки.

Зовнішньополітичні фактори шести розширень ЄС (1973, 1981, 1986, 1995, 2004, 2007 р.) Зона євро та Шенгенська угода (1985 р.). Історія розробки та причини провалу прийняття Конституції ЄС. Лісабонський договір про реформування ЄС (2007 р.) та зовнішньополітичні наслідки набрання ним чинності (грудень 2009 р.).

Політика щодо мігрантів. Потсдамська заява А. Меркель про крах політики мультикультуралізму в Німеччині (16 жовтня 2010 р.) та її наслідки.

Відносини з Туреччиною. Берлін — найбільше “турецьке” місто після Стамбула і Анкари. Критика А. Меркель заяви прем'єр-міністр Туреччини Р. Т. Ердогана щодо застереження німецьких турків від наслідків асиміляції (лютий 2008 р.). Німецько-турецькі протиріччя щодо статусу “привілейованого партнерства” Туреччини з ЄС.

Створення об'єднаної соціалістичної партії “Ліві” (2007 р.) та її електоральні успіхи: наслідки для зовнішньополітичного курсу Німеччини.

Німецько-російські відносини. Наступництво політики соціал-демократичного та консервативного урядів Німеччини щодо збереження та розвитку стратегічного партнерства з Росією. Енергетична співпраця Німеччини з Росією, участь в газотранспортному проєкті “Північний потік”.

Політика Німеччини щодо України: концептуальні засади, історія та сучасність.

Тестові завдання

1. Бізонія була об'єднанням таких окупаційних зон:

- а) американської та британської;
- б) американської та французької;
- в) британської та французької;
- г) американської та радянської.

2. Зазначте, регіон який було повернуто Німеччині після Другої світової війни в результаті референдуму:

- а) Саар;
- б) Ельзас;
- в) Західний Берлін;
- г) Лотарингія.

3. Гасло “Краще свобода без єдності, ніж єдність без свободи” вперше висунуто:

- а) Конрадом Аденауером;
- б) Уїнстоном Черчиллем;
- в) Рональдом Рейганом;
- г) Карлом фон Роттеком.

4. НДР і Західний Берлін було включено до складу ФРН:

- а) у липні 1990 р.;
- б) жовтні 1991 р.;
- в) листопаді 1989 р.;
- г) серпні 1990 р.

5. Штаб-квартира Європейського центрального банку розташована:

- а) у Берліні;
- б) Франкфурті-на-Майні;
- в) Мюнхені;
- г) Дюссельдорфі.

6. Німеччина не підтримала США у військовій операції:

- а) в Афганістані;
- б) Косові;
- в) Іраку;
- г) Боснії і Герцеговині.

Література [5; 7; 13; 23; 30; 34; 35; 37; 38; 42; 49–52; 57; 66; 69]

Тема 6. Зовнішня політика Італії

Завершення Другої світової війни і зовнішньополітичні позиції Італії. Окупація Північної Італії військами союзників, вплив цього фактора на зовнішню політику Італії. Паризький мирний договір (1947 р.).

Розвиток відносин між Італією і США. Італо-американська угода 1948 р., участь Італії в “плані Маршалла”. Формування атлантичної зовнішньополітичної доктрини. Вступ Італії до НАТО (1949 р.). Угода про розміщення військ НАТО в Італії (1951 р.). Проблема атлантичної солідарності в зовнішній політиці Італії.

Участь Італії у процесі європейської інтеграції. Вступ до Європейського об'єднання вугілля і сталі. Підготовка і підписання Римських угод 1957 р.

Врегулювання спірних прикордонних питань з Югославією. Підписання угоди про розподіл між Італією і Югославією Вільної території Трієст (1954 р.). Прийняття Італії в ООН (1955 р.).

Зовнішня політика Італії в 60-х – 80-х роках ХХ ст. Італія в Європейських Співтовариствах: позиція щодо європейської інтеграції.

Тема 16. Зовнішня політика Болгарії і Румунії

Зовнішньополітичні обставини встановлення комуністичного режиму в Болгарії. Зовнішня політика Болгарії за часів керівництва Тодора Живкова (1954–1989 рр.). Участь Болгарії у військових операціях ОВД в Угорщині (1956 р.) і Чехословаччині (1968 р.).

Радикальна зміна зовнішньополітичного курсу з початком демократичного реформування Болгарії (10 листопада 1989 р.). Інтеграція до НАТО і ЄС. Особливості зовнішньополітичного курсу урядів соціалістів та Симеона Сакскобурготського. Зовнішньополітичні наслідки перемоги на парламентських виборах 2009 р. радикальних лібералів (партія ГЕРБ) на чолі з Бойко Борисовим. Розвиток відносин з Україною.

Особливості зовнішньополітичного курсу комуністичної Румунії. Позиція Румунії щодо радянсько-югославського конфлікту. Відносина автономія Румунії в межах ОВД. Виведення радянських військ з Румунії (1957 р.). Відносна нормалізація відносин із західними країнами. Особливі відносини із Францією і США. Активізація відносин із КНР. Засудження румунським керівництвом уведення до Чехословаччини військ ОВД (1968 р.). Виплата зовнішніх боргів – головний пріоритет зовнішньоекономічної політики Румунії у 1980–1989 рр.

Румунська революція (грудень 1989 р.). Інтеграція Румунії до НАТО і ЄС. Політика Румунії щодо України. Фактори української діаспори в Румунії і румунської діаспори в Україні. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією, (1997 р.) та особливості регулювання в ньому проблеми національних меншин.

Тестові завдання

1. Падіння комуністичного режиму супроводжувалося збройними сутичками між його супротивниками та прихильниками:

- а) в Румунії;
- б) Болгарії;
- в) обох вищезазначених країнах;
- г) жодній із зазначених країн.

2. Румунія на 1 січня 2012 р. входила:

- а) до Шенгенської зони;
- б) еврозони;

чини (Копенгаген, березень 1992 р.) Ради Держав Балтійського моря (РДБМ) у складі 11 балтійських країн та Єврокомісії та її вплив на розвиток зовнішніх відносин країн Балтії. Створення в Стокгольмі постійного секретаріату Ради Держав Балтійського моря (1999 р.). Особливості зовнішньої політики країн Балтії щодо України.

Тестові завдання

1. Зазначте, який зовнішньополітичний курс обрали держави Балтії після відновлення свого державного суверенітету та виходу з СРСР:

- а) опора на свої власні сили;
- б) нейтралітет;
- в) модель різнобічної співпраці при активній ролі в економічній, культурній, правовій та іншій діяльності навколишніх держав;
- г) найшвидше інтегрування в безпекову, політичну та економічну систему західного світу.

2. Секретаріат Ради держав Балтійського моря розташований:

- а) у Санкт-Петербурзі;
- б) Стокгольмі;
- в) Гельсінкі;
- г) Копенгагені.

3. Латвія і Литва на 1 січня 2012 р. не входили:

- а) до Європейського Союзу;
- б) Шенгенської зони;
- в) НАТО;
- г) євразони.

4. Конфлікт навколо переносу Бронзового солдата стосувався відносин:

- а) Естонії і Росії;
- б) Латвії і Росії;
- в) Литви і Росії;
- г) країн Балтії і Росії.

Література [10; 11; 18; 27; 67; 78; 79]

Шенгенська угода (1985) і позиція Італії. Роль італо-німецьких відносин у розвитку процесів європейської інтеграції.

Італія і колишні італійські колонії: проблема взаємин.

Активність італійської зовнішньої політики на Сході. Італія і конфлікт на Близькому Сході.

Зовнішня політика Італії в 90-х роках ХХ ст. Зміна міжнародної обстановки в 1990-і рр. і позиція Італії. Югославська і албанська проблеми в зовнішній політиці Італії.

Італія в Європейському Союзі. Маастрихтський договір (1992 р.) і позиція Італії. Зростання впливу Італії в Європейському Союзі. Романо Проді та його діяльність. Вхідження Італії до Шенгенської зони та зони євро. Нішський договір (2001 р.), роль Італії в її підготовці.

Італія і НАТО: проблеми військово-політичного співробітництва в 90-х роках ХХ ст. Відносини Італії зі Сполученими Штатами Америки.

Балканські проблеми в сучасній зовнішній політиці Італії. Італія і Албанія. Політика Італії в період боснійської кризи 1992–1995 рр. Косівська криза і позиція Італії (1999 р.).

Зовнішня політика лівоцентристського уряду Р. Проді (2006–2008 рр.). Повернення до влади правоцентристського уряду С. Берлусконі (2008 р.). Поглиблення відносин зі США та потепління відносин з Росією.

Сучасні відносини між Італією і Україною.

Тестові завдання

1. Італія приєдналася до Шенгенської угоди:

- а) у 1985 р.;
- б) 1996 р.;
- в) 1995 р.;
- г) 1990 р.

2. Італія не є державою-засновницею:

- а) Європейського Союзу;
- б) Ради Європи;
- в) Центральноевропейської ініціативи;
- г) ООН.

3. Зазначте, хто з прем'єр-міністрів Італії у своїй політичній кар'єрі призначався на пост голови Європейської комісії:

- а) Джуліано Амато;

- б) Романо Проді;
- в) Сільвіо Берлусконі;
- г) Маріо Монті.

4. До зовнішньополітичних пріоритетів Італії належить:

- а) Тропічна Африка;
- б) Латинська Америка;
- в) Південно-Східна Азія;
- г) Балканський регіон.

5. Трансформація ідеї “середньої держави” в ідею “світу прогагоністів” в зовнішньополітичній доктрині Італії відбулася після:

- а) Косівської кризи 1999 р.;
- б) терористичних актів в США 11 вересня 2001 р.;
- в) вступу Італії до ООН;
- г) перемоги збірної Італії на чемпіонаті світу з футболу в Німеччині в 2006 р.

Література [1; 2; 18; 26; 41; 46; 58; 79]

Змістовий модуль III. Зовнішня політика іберійських країн і Греції

Тема 7. Зовнішня політика Іспанії

Зовнішня політика уряду Ф. Франко (1939–1975 рр.). Іспанія в період Другої світової війни. Приєднання Іспанії до Антикомінтернівського пакту (1939 р.). Початок війни Німеччини проти СРСР і коригування зовнішньополітичного курсу Іспанії: погіршення відносин зі США і Великою Британією. “Блакитна дивізія” як зовнішньополітичний фактор. Багатоплановість зовнішньої політики Франко; відмова зв'язувати себе певними зобов'язаннями. Створення Іберійського блоку між Іспанією і Португалією (1942 р.). Перехід до статусу “нейтральної” держави (1943 р.). Нормалізація відносин з Ватиканом (1944 р.). Поліпшення відносин з Великою Британією і США (1944 р.), розрив відносин з Німеччиною та Японією (квітень 1945 р.).

Зовнішньополітична ізоляція Іспанії після завершення Другої світової війни. Іспанська проблема в ООН; рекомендація ООН відкликати послів з Іспанії. Розвиток економічних контактів Іспанії з трітійми країнами, насамперед зі США, на неофіційному рівні. Співпраця з Португалією та Аргентиною.

6. Значачте, яка з країн Вишеградської групи в один рік вступила і до НАТО, і до ЄС:

- а) Польща;
- б) Словаччина;
- в) Угорщина;
- г) Чехія.

Література [3; 9; 22; 25; 27; 34; 48; 54; 70; 71; 79]

Тема 15. Зовнішня політика країн Балтії

Історичні та культурно-цивілізаційні фактори сучасної зовнішньої політики країн Балтії.

Курс на вступ до євроатлантичної спільноти як пріоритет держав Балтії після набуття незалежності. Пошуки гарантій безпеки з боку західних країн та інституцій. Інтегрування в економічну та політичну систему західного світу. Цивілізаційне самовизначення в межах західної цивілізації та протиставлення східнослов'янській (передусім російській) цивілізаційній моделі. Визнання значущості та ваги НАТО і ЄС успіху та процвітання країн Північної Європи.

Спільне та відмінне в історичному та соціополітичному досвіді трьох країн Балтії (етнічне походження, історія державності). Питання існування “балтійської ідентичності”.

Створення Балтійської Асамблеї представників трьох парламентів (1991 р.), Балтійської ради і Ради Міністрів (1993 р.), Секретаріату Балтійської Асамблеї (1999 р.).

Зовнішньополітичні чинники та наслідки виводу російських військ з країн Балтії. Вступ до НАТО і ЄС. Угода про створення спільних миротворчих об'єднань (1993 р.). Формування Балтійського батальйону (БАЛТБАТ) за підтримки Північних країн, Великої Британії та США. Створення спільної військово-морської ескадри (БАЛТРОН) та регіональної мережі повітряного спостереження з центром в Каунасі (БАЛТНЕТ).

Країни Північної Європи – найближчі зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні партнери країн Балтії. “Північний компонент” у західній програмі щодо воєнної підтримки країн Балтії.

Міжнародні організації та інститути балтійського співробітництва як інструменти інтеграції регіону Балтії в Північну та Центральну Європу через мережу транснаціональних економічних, соціальних та культурних зв'язків. Створення за ініціатииви Данії та Німеч-

Тестові завдання

1. Частина сучасних територій Польщі, Словаччини, Угорщини і Чехії раніше входила до складу:

- а) Російської імперії;
- б) Австрійської імперії;
- в) Османської імперії;
- г) Німецької імперії (Другого Рейху).

2. До єврозони на 1 січня 2012 р. входила:

- а) Чехія;
- б) Словаччина;
- в) Польща;
- г) Литва.

3. Місто Вишеград, що дало назву Вишеградській групі, знаходиться:

- а) в Словаччині;
- б) Угорщині;
- в) Чехії;
- г) Польщі.

4. Значить, рік визнання Німеччиною незалежності Словенії і Хорватії:

- а) 1991 р.;
- б) 1990 р.;
- в) 1993 р.;
- г) 1992 р.

5. “Оксамитове розлучення” — загальноживане образне позначення:

- а) виходу Словенії зі складу Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія;
- б) мирного і офіційно узаконеного розпаду союзнаї держави Чехословаччини;
- в) мирного і офіційно узаконеного розпаду Державного Союзу Сербії і Чорногорії;
- г) мирного і офіційно узаконеного розпуску Ради Економічної Взаємодопомоги.

Скасування ООН антиіспанських санкцій (1950 р.). Нормалізація дипломатичних відносин зі США, Бельгією, ФРН, Норвегією, Австралією. Напруженість у відносинах із Францією і Великою Британією, протидія прийому Іспанії в НАТО. Іспанія як “член НАТО через Іберійський пакт” (1949 р.).

Іспано-американські угоди 1953 р., початок нового етапу у зовнішній політиці Іспанії. Поліщення відносин із Францією. Прийняття Іспанії до ООН (1955 р.). Виведення іспанських військ з Марокко (1956–1969 рр.). Іспано-американська угода 1963 р., як дипломатична перемога Іспанії: Іспанія визнана рівноправним партнером.

Посилення європейського спрямування у зовнішній політиці Іспанії в 60-х роках ХХ ст. Франко-іспанське співробітництво. Проблема Гібралтару і напруженість у відносинах з Великою Британією. Спроби вступу до ЄС (1969, 1971 р.). Розвиток відносин з країнами Латинської Америки. Суперечливість зовнішньої політики Іспанії при уряді К. Аріаса Наварро (1974–1976 рр.). Участь Іспанії в НБСЄ (1975 р.).

Зовнішня політика Іспанії в 1975–2000 рр. Зміни зовнішньополітичного курсу Іспанії після смерті Ф. Франко. Зовнішня політика уряду А. Суареса. Відмова від “особливих відносин з США”, курс на вступ до НАТО. Вступ Іспанії до НАТО (1982 р.). Американсько-іспанська угода 1982 р. Вихід Іспанії з міжнародної ізоляції, значне розширення мережі дипломатичних представництв Іспанії (1975–1978 рр.). Іспанія як активний учасник НБСЄ, організатор Мадридського саміту НБСЄ (1980 р.).

Зовнішня політика уряду Ф. Гонсалеса. Вступ Іспанії до ЄС (1986 р.), значення європейського фактора для розвитку зовнішньої політики Іспанії.

Розвиток відносин з країнами Латинської Америки. Ідея Іберо-американського співтовариства. Іспанія як “міст” між ЄС і МЕРКОСУР.

Розширення зв'язків з країнами Східного Середземномор'я. Нафтова проблема в зовнішній політиці Іспанії.

Зовнішня політика уряду Х. М. Аснара. Зміцнення іспано-французьких відносин; охолодження контактів Іспанії та Німеччини. Збереження гібралтарської проблеми як чинника у відносинах між Іспанією і Великою Британією.

Обмеженість іспанської зовнішньої політики сферою безпосередніх інтересів Іспанії; фактична відмова від активної зовнішньополітичної діяльності у відносно віддалених регіонах.

Зовнішньополітичний курс Іспанії після приходу до влади нової соціалістичної уряду Хосе Л. Р. Салатеро (2004 р.). Крутий поворот у зовнішній політиці Іспанії від підтримки курсу США до солідарності з лідерами Євросоюзу, зокрема, в іракському питанні. Введення іспанських військ з Іраку. Позиція Іспанії щодо незалежності Косова.

Латинська Америка як один з найважливіших напрямів зовнішньої політики Іспанії. Іbero-американське співтовариство націй. Середземноморська політика Іспанії. “Барселонський процес” як іспанська відповідь на гострі питання і проблеми середземноморського регіону. Особливі відносини Іспанії з Марокко (анклави Сеута та Мелілья, невирішена проблема Західної Сахари, нелегальна міграція, іспанські інвестиції тощо).

Слабкість зовнішньополітичних контактів між Іспанією і Україною та іншими пострадянськими країнами.

Тестові завдання

1. Пакт Монклоа був підписаний основними політичними силами Італії:

- а) у 1977 р.;
- б) 1989 р.;
- в) 1975 р.;
- г) 1991 р.

2. Іспанія була прийнята до ЄС:

- а) у 1975 р.;
- б) 1977 р.;
- в) 1992 р.;
- г) 1985 р.

3. Іспанія вивела свої війська з Іраку:

- а) у 2003 р.;
- б) 2007 р.;
- в) 2004 р.;
- г) 2011 р.

ними договорами 1947 р. Зовнішньополітичні наслідки встановлення комуністичних режимів за умов радянської окупації.

Країни Центрально-Східної Європи в Раді економічної взаємодопомоги й Організації Варшавського договору.

Антирадянське повстання в Угорщині і операція “Вихор” (жовтень — листопад 1956 р.): причини та зовнішньополітичні наслідки. Працька весна 1968 р. Доктрина Л. І. Брежнева. Особливості відносин у соціалістичному таборі у 70-80-х роках ХХ ст. Зовнішня політика Польщі після створення загальнонаціонального руху “Солідарність” 80-ті роки ХХ ст. Вплив горбачовської перебудови на внутрішньополітичну ситуацію в Польщі. Зовнішня політика першого реформаторського уряду Т. Мазовецького і Л. Бальцеровича.

Вплив перебудови в СРСР на зовнішню політику країн регіону. Вишеградське співробітництво і Центральноєвропейська ініціатива. Вступ Словаччини до НАТО і ЄС у 2004 р. Приєднання до Шенгенської зони. Сучасна зовнішня політика країн Вишеградської групи.

Зовнішньополітичні пріоритети президентів Польщі Л. Валеси (1990–1995 рр.) і А. Квасьневського (1995–2005 рр.). Підтримка військових дій блоку в Югославії (1999 р.) і Афганістані (2001 р.) та американо-британського вторгнення в Ірак (2003 р.). Зовнішньополітичні розходження в діяльності президента Л. Качинського (2005–2010 рр.) і ліберально-консервативного уряду Д. Туска (з листопада 2007 р.). Зовнішньополітичний курс Польщі після вступу на посаду президента Б. Коморовського (серпень 2010 р.).

Зовнішньополітична ідеологія та практика В. Гавела. Зближення Чехії із Західною Європою та США. Специфіка політичних взаємовідносин між Словаччиною і Чехією.

Особливості зовнішньополітичного курсу урядів Угорської соціалістичної партії та Угорської громадянської партії (ФІДЕС). Проблема угорської меншини у відносинах Угорщини з Україною, Румунією, Сербією і Словаччиною.

Відносини країн Вишеградської групи з Україною на сучасному етапі: здобутки, проблеми, перспективи.

Проголошення незалежності Словенії від СФРЮ та десятиденна війна проти югославської армії (1991 р.): зовнішньополітичні наслідки. Словенія — успішний приклад демократичної та ринкової трансформації. Вступ Словенії до ЄС і НАТО (2004 р.), Шенгенської зони (2007 р.) та єврозони (2009 р.). Особливості центральноєвропейської політики Словенії. Розвиток відносин Словенії з Україною.

Вступ Ірландії до ЄС. Вступ до європейської валютної системи та єврозони. Участь Ірландії в миротворчих акціях ООН.
Причини відмови Ірландії від членства в НАТО. Ірландія — член програми НАТО “Партнерство заради миру” (з 1999 р.).
Відносини Ірландії з Україною.

Тестові завдання

1. Зазначте, рік виходу Ірландії з британської Співдружності:

- а) 1946 р.;
- б) 1973 р.;
- в) 1949 р.;
- г) 1937 р.

2. Белфастська угода між британським і ірландським урядами від 10 квітня 1990 р. передбачала:

- а) незалежність Північної Ірландії;
- б) визнання незалежності Республіки Ірландія Об'єднаним Королівством;
- в) політичне врегулювання конфлікту в Північній Ірландії шляхом створення в ній автономних органів влади;
- г) політичне об'єднання Ірландії.

3. Зазначте, рік встановлення дипломатичних відносин між Україною і Ірландією:

- а) 1991 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1996 р.;
- г) 1993 р.

Література [18; 21; 43; 46; 64; 78]

Змістовий модуль V. Зовнішня політика посткомуністичних країн-членів Європейського Союзу

Тема 14. Зовнішня політика країн Вишеградської групи і Словенії

Зовнішня політика країн Центрально-Східної Європи у перші післявоєнні роки. Визнання союзниками польського “Тимчасового уряду національної єдності” (червень 1945 р.). Повернення Угорщини до кордонів Трианонського договору 1920 р. згідно з Паризькими мир-

4. Іспанський суверенітет, над якою територією оспорується Марокко:

- а) Сеута;
- б) острів Перехиль;
- в) Канарські острови;
- г) Мелілья.

Література [17; 18; 25; 26; 33; 43; 46; 59]

Тема 8. Зовнішня політика Португалії

Зовнішня політика “Нової держави” А. Салазара. Вступ Португалії до НАТО (1949 р.) як відображення нової ролі країни в боротьбі з комунізмом. Колоніальні війни Португалії (1961–1974 рр.).

Зовнішньополітичні наслідки “Революції гвоздик” (1974 р.). Вступ Португалії до ЄС (1986 р.). Створення (1996 р.) та діяльність Співдружності португальомовних країн.

Фактор української трудової міграції у відносинах Португалії з Україною.

Тестові завдання

1. Португальська колоніальна імперія розпалася після:

- а) “Революції гвоздик”;
- б) вступу Португалії до ООН;
- в) проголошення незалежності Бразилії від Португалії;
- г) закінчення Другої світової війни.

2. Дипломатичні відносини між Україною і Португалією встановлені:

- а) у січні 1992 р.;
- б) жовтні 1991 р.;
- в) листопаді 1992 р.;
- г) грудні 1991 р.

3. Остання португальська колонія Макао передана Китаю:

- а) 31 грудня 1999 р.;
- б) 1 січня 2000 р.;
- в) 1 січня 1999 р.;
- г) 1 вересня 1999 р.

4. Зазначте, країну Латинською Америки, з якою Португалія традиційно підтримує особливі зв'язки:

- а) Болівія;
- б) Мексика;
- в) Бразилія;
- г) Чилі.

Література [18; 26; 41; 46]

Тема 9. Зовнішня політика Греції

Історичні традиції зовнішньої політики Греції. Греція — родоначальниця цивілізаційних основ, що визначили демократичну лінію розвитку Європи.

Особливості стану та розвитку Греції після Другої світової війни. Зовнішньополітичний курс Греції: визначальні чинники членства в Європейському Союзі і НАТО.

Європейський вектор зовнішньої політики Греції. Вступ Греції до ЄС як постійного члена і стабілізуючий фактор. Загальне негативне думка “лівих” щодо ЄЕС (гасло “ЄЕС і НАТО — єдиний синдикат”). Сучасне формування загальнонаціонального консенсусу щодо європейського вектора політики Греції.

Фактори певної самостійності Греції у своїх зовнішньополітичних оцінках, особливої позиції з низки зовнішньополітичних проблем. Участь Греції в Спільній політиці Євросоюзу у сфері оборони і безпеки (СЗПБ). Активна співпраця Греції з Радою Європи та ОБСЄ. Балканський напрям зовнішньої політики Греції. Роль Афін в рамках Пакту стабільності для Південно-Східної Європи. Участь Греції в реалізації Дейтонських угод щодо Боснії і Герцеговини, міжнародних Сил по стабілізації. Особлива позиція Греції щодо врегулювання в Косово. Кіпрське врегулювання як один з головних пріоритетів зовнішньої політики Греції.

Проблеми конкурентоспроможності грецької економіки (крім судноплавства) на європейських та світових ринках. Світова економічна криза та фінансове банкрутство країни.

Зовнішньополітичні акценти антикризової політики грецького уряду.

Участь Греції в Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС). Грецька діаспора в Україні. Стан та перспективи розвитку відносин Греції з Україною.

Зовнішньополітичні чинники й наслідки підписання та введення в дію Державного договору про відновлення незалежної демократії Австрії (15 травня — 27 липня 1955 р.). Розпуск Союзницької ради у Відні та виведення окупаційних військ. Ухвалення конституційного закону про постійний нейтралітет Австрії (жовтень 1955 р.).

Зовнішня політика Австрії в період холодної війни. Адаптація політики нейтралітету до нових міжнародних умов. Вступ Австрії до ЄС. Особливості зовнішньої політики Австрії в рамках Європейського консенсусу. Позиція Австрії щодо співробітництва з НАТО. Відносини Австрії з Україною: історія та сучасність.

Тестові завдання

1. Державний договір про відновлення незалежної і демократичної Австрії укладено:

- а) у 1945 р.;
- б) 1955 р.;
- в) 1950 р.;
- г) 1965 р.

2. У Відні не знаходиться:

- а) секретаріат ОБСЄ;
- б) штаб-квартира МАГАТЕ;
- в) штаб-квартира ОПЕК;
- г) штаб-квартира Європейської економічної комісії ООН.

3. Після Другої світової війни гарантами заборони нового англо-німецького союзу між Німеччиною і Австрією виступили:

- а) ССРСР і США;
- б) ССРСР, Великобританія, США і Франція;
- в) Франція і Німеччина;
- г) ССРСР, США і Німеччина.

Література [6; 18; 26; 41]

Тема 13. Зовнішня політика Ірландії

Проголошення незалежності Ірландії та вихід з британської Співдружності Націй (1949 р.). Проблема Північної Ірландії в ірландсько-британських відносинах та її вплив на зовнішньополітичний курс сучасної Ірландії.

2010 р.: зовнішньополітичні обставини та наслідки. Позиція Бельгії щодо Європейської мовної хартії.

Убивства Піма Фортойна (2002 р.) і Тео ван Гога (2004 р.) та їх зовнішньополітичні наслідки. Берлінська промова Грета Вільдєрса (жовтень 2010 р.) та її вплив на імміграційну політику країн ЄС.

Особливості зовнішньої політики Люксембургу.

Історія, стан та перспективи розвитку відносин країн Бенілюксу з Україною.

Тестові завдання

1. Офіційними мовами Бенілюксу є:

- а) нідерландська та французька;
- б) французька, німецька та люксембурзька;
- в) голандська та фламандська;
- г) англійська та німецька.

2. Договір про економічний союз Бенілюкс набув чинності:

- а) у 1921 р.;
- б) 1948 р.;
- в) 1960 р.;
- г) 1958 р.

3. Резиденція Європарламенту знаходиться:

- а) у Брюсселі;
- б) Страсбурзі та Брюсселі;
- в) Гаазі;
- г) Страсбурзі та Парижі.

Література [16; 18; 25; 26; 46; 61; 65; 78]

Тема 12. Зовнішня політика Австрії

Московська декларація урядів СРСР, Великої Британії та США від 1 листопада 1943 р. щодо недійсності анексії Австрії Німеччиною. Відновлення Австрійської Республіки і зовнішньополітичні пріоритети федерального уряду (1945–1955 рр.) в умовах верховної влади чотирьох окупаційних держав. Московська (1947 р.), Лондонська (1947 р.), Паризька (1949 р.) і Берлінська (1954 р.) конференції міністрів закордонних справ СРСР, США, Великої Британії і Франції щодо австрійського питання.

Тестові завдання

1. Греція не є державою-учасницею:

- а) Центральноєвропейської ініціативи;
- б) Організації Чорноморського економічного співробітництва;
- в) військової організації НАТО;
- г) Шенгенської угоди.

2. Основним аргументом невизнання Грецією офіційної назви Республіки Македонія є те, що:

- а) історична область на півночі Греції називається Македонія;
- б) великий полководець античності Олександр Македонський народився на території, котра нині належить Греції, а не Республіці Македонія;
- в) Греція не визнає державної незалежності Македонії;
- г) зазначену назву не визнає Європейський Союз.

3. Зазначте, яке державне утворення офіційно визнала Греція:

- а) Республіка Абхазія;
- б) Турецька Республіка Північного Кіпру;
- в) Республіка Косово;
- г) Республіка Кіпр.

Література [18; 26; 41; 78]

Змістовий модуль IV. Зовнішня політика скандинавських

країн-членів Європейського Союзу, країн Бенілюксу, Австрії та Ірландії

Тема 10. Зовнішня політика скандинавських країн-членів Європейського Союзу (Данія, Швеція, Фінляндія)

Загальна характеристика країн Північної Європи. Проблеми участі країн регіону у Другій світовій війні. Новий зовнішньополітичний курс країн Північної Європи після закінчення Другої світової війни. Членство в ООН. Міжнародні відносини в період початку “холодної війни” (1948–1952 рр.). План Маршалла. Економічне і соціально-політичне становище країн Північної Європи у другій половині XX ст. Вступ Данії, Ісландії та Норвегії в НАТО. Зовнішня політика в 60–70-ті роки XX ст. Боротьба за вступ до “Спільного ринку”. Сучасне забезпечення безпеки на Півночі Європи.

Основні напрями зовнішньої політики Данії. Відносини з Євросоюзом. Співпраця з ООН. Відносини з НАТО. Гренландія та Фарські острови в зовнішній політиці Данії. Відносини з Україною та країнами СНД.

Основи зовнішньої політики Швеції. Характеристика шведського нейтралітету. Пріоритети зовнішньої політики на сучасному етапі. Зовнішня політика Швеції в європейському співтоваристві. Співпраця з ООН. Роззброєння. Політика захисту навколишнього середовища. Співпраця з країнами Північного регіону. Шведська зовнішня торгівля. Співпраця з Україною, Росією та країнами Балтії. Шведська допомога країнам, що розвиваються.

Основні напрями зовнішньої політики Фінляндії. Характеристика нейтралітету Фінляндії. Відносини з Євросоюзом. Співпраця з НАТО. Співпраця з ООН. Глобальні питання та досвід їх вирішення Фінляндією. Історія та перспективи “особливих відносин” Фінляндії з СРСР і Росією. Відносини з Україною. Рада держав Балтійського моря.

Особливості міжнародних відносин на Півночі Європи. Проблеми та перспективи спільної зовнішньої політики держав Північної Європи.

Тестові завдання

1. Північна Рада була заснована:

- а) у 1971 р.;
- б) 1952 р.;
- в) 1991 р.;
- г) 1956 р.

2. Данія приєдналася до Спільного ринку:

- а) у 1969 р.;
- б) 1957 р.;
- в) 2004 р.;
- г) 1973 р.

3. Гренландія в 1985 р. вийшла зі складу:

- а) ООН;
- б) Арктичної ради;
- в) ЄС;
- г) НАТО.

4. Зазначте, що є спільного в сучасному зовнішньополітичному курсі Фінляндії і Швеції:

- а) нейтралітет;
- б) спільне історичне минуле;
- в) державний статус шведської мови у Фінляндії;
- г) лотеранство.

Література [8; 10–12; 25; 56; 77]

Тема 11. Зовнішня політика країн Бенілюксу

Країни Бенілюксу: досвід нейтралітету у Другій світовій війні. Післявоєнний вступ до великої кількості міжнародних організацій. Відкритий характер економік та опора на міжнародну торгівлю.

Бенілюкс як регіональний союз трьох європейських конституційних монархій. Перетворення Економічного союзу Бенілюкс в Союз Бенілюкс як свідомство якісного розширення та зростання обсягів співробітництва.

Країни Бенілюксу – одні з засновників НАТО і Євросоюзу (через митний союз Бенілюкс). Розробка Шенгенської угоди за взірцем відміни внутрішніх кордонів у Бенілюксі.

Нідерланди – вітчизна батька міжнародного права Гуго Гроція, важливий центр міжнародного права, країна перебування Міжнародного суду ООН, Міжнародного кримінального суду та його попередників – Міжнародного трибуналу з колишньої Югославії та Міжнародного трибуналу з питань Руанди).

Нідерланди – одні з основних архітекторів Маастрихтської та Амстердамської угод.

Участь країн Бенілюксу в операціях НАТО 1990–2000-х років.

Спадщина нідерландської колоніальної імперії: традиційні відносини з Індонезією і Суринамом. Активна роль країни у програмі ООН з підтримки країн Третього світу (відрахування 1 % ВВП на цілі розвитку), у близькосхідному мирному процесі та в допомозі країнам, що постраждали від природних катастроф.

Міжнародні аспекти ліберальної політики Нідерландів щодо легких наркотиків.

Зовнішньополітичні наслідки трансформації Бельгії з федерації в конфедерацію. Вплив мовних, етнополітичних та етнотурних чинників на зовнішню політику Бельгії. Міжнародна правотворчість суб'єктів Королівства Бельгії. Урядові кризи 2007 та